

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА
УПРАВЛІННЯ**

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

Андрій ФОМЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ САМОСВІДОМОСТІ

Освітній ступінь: молодший бакалавр

Спеціальність: 053 Психологія_

Освітня програма ДДУВС від 31.08.2020 № 649

Статус навчальної дисципліни: вибіркова

Мова навчання: українська

Дніпро – 2020

Психологія самосвідомості // Робоча програма навчальної дисципліни. – Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. - 10с.

РОЗРОБНИК(-И):

Сергієні О.В., професор кафедри психології та педагогіки, доктор медичних наук, професор психології.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Бочелюк В.Й. завідувач кафедри психології та педагогіки ЗВО «Запоріжська політехніка», доктор психологічних наук, професор.

Пріснякова Л.М. завідувач кафедри загальної психології ЗВО «Дніпропетровський гуманітарний університет», кандидат психологічних наук, доцент

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки та психології 23.08.2020, протокол № 1

Рекомендовано Науково-методичною радою університету 25.08.2020, протокол № 11

Схвалено Вченою радою університету рекомендовано для використання в освітньому процесі протягом 2 років. « 27» серпня 2020, протокол № 12

Мета навчальної дисципліни «Психологія самосвідомості» полягає у засвоєнні студентом цілісної сукупності знань про самосвідомість людини як особливу форму її життєдіяльності та опануванні методів дослідження і визначення явищ самосвідомості і методів психологічної корекції цих явищ.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: при вивченні дисципліни використовуються знання студентів, отримані в процесі освоєння фізіології вищої нервової діяльності, психофізіології, загальної психології, вікової психології та психології розвитку, психології особистості.

В результаті вивчення дисципліни передбачається формування професійної компетентності студентів з питань формування самосвідомості особистості, її складових: «Я-концепції», проблеми самооцінки, самоактуалізації, засвоєння методів визначення категорій самосвідомості, зокрема її складових та «Я-концепції».

Результати вивчення навчальної дисципліни «Психологія самосвідомості»

В результаті вивчення теоретичного курсу та виконання практичних завдань студент повинен засвоїти:

- 1) специфіку предмета, завдання та методи психології самосвідомості, її місце в системі психологічної науки
- 2) головні методи науково-психологічних досліджень та діагностичного вивчення самосвідомості
- 3) окремі психологічні теорії самосвідомості
- 4) зміст, структуру та соціально-психологічні і психолого-педагогічні чинники становлення самосвідомості
- 5) рушійні сили і закономірності розвитку Я-концепції
- 6) зміст Я-концепції
- 7) психологічне визначення самооцінки
- 8) психологічну характеристику явищ самосвідомості як цілісного регулятора діяльності, спілкування, поведінки тощо

вміти:

- 1) визначати окремі явища самосвідомості;
- 2) визначати розбіжності в головних методологічних підходах до інтерпретації явищ самосвідомості
- 3) досліджувати та діагностувати окремі явища самосвідомості
- 4) надавати психологічну допомогу щодо корекції явищ самосвідомості
- 5) опрацьовувати наукову літературу за дисципліною.

Обсяг навчальної дисципліни: Додатки 1.1, 1.2. *(оновлюється щорічно).*

Програма навчальної дисципліни

Тема 1 Самосвідомість в психічній організації життя людини

Визначення самосвідомості. Зміст і структура самосвідомості. Значення самосвідомості для особистості. Головні методологічні підходи до вивчення

самосвідомості. Головні проблеми психології самосвідомості. Історія вивчення проблеми самосвідомості. Самосвідомість як процес. Самосвідомість як результат. Я-концепція в працях У.Джеймса. Самосвідомість як вища форма розвитку психіки. Проблема самосвідомості в працях С.Л. Рубінштейна. Вклад І. Кона в психологію самосвідомості. Особливості підходу О.М. Леонтьєва до вивчення самосвідомості.

Тема 2. Поняття Я-концепції.

Визначення Я-концепції як цілісного утворення. Соціально-культурні витоки Я-концепції. Функціональні аспекти Я-концепції. Подвійна природа Я-концепції як психологічного утворення. Я-концепція як інтерпретація досвіду. Я-концепція як сукупність сподівань. Я-концепція як засіб досягнення внутрішньої узгодженості. Я-концепція як регулятор поведінки. Наукові традиції вивчення Я-концепції в психології. Я-концепція в працях Р.Бернса. Проблема самосвідомості в працях К. Роджерса. Дослідження соціальної перцепції в працях Бодальова О.В.

Тема 3. Самооцінка та рівень домагань у структурі самосвідомості

Поняття самооцінки. Необхідність розвитку адекватної самооцінки. Рівень домагань в особистості. Неадекватності як негативна емоційна реакція особистості; Самоповага та психологічний розвиток особистості. Комплекс неповноцінності. Рівень домагань. Взаємозв'язок між рівнем домагань та самооцінкою.

Тема 4. Розвиток самосвідомості особистості в онтогенезі

Онтогенез як психологічний феномен. Самосвідомість в дошкільному віці. Самосвідомість підлітків. Самосвідомість юнаків. Відмінність самосвідомості дошкільників та підлітків. Особливості самосвідомості акцентованих підлітків. Почуття дорослості. Самооцінка та професійне самовизначення.

Тема 5. Становлення самосвідомості в юності. Формування самосвідомості у дітей з девіантною поведінкою

Особливості поведінки юнаків. Професійне самовизначення як аспект прояву самосвідомості. Становлення самооцінки в юності. Самооцінка і її роль у становленні самосвідомості Я - концепція як головний чинник особистісного самовизначення Девіантна поведінка. Особливості формування девіантної поведінки. Що таке несприятлива «Я – концепція». Поняття «дифузія ідентичності». Поведінка підлітків з девіантною поведінкою. Зв'язок самооцінки з процесом соціальної адаптації та дезадаптації. Умови формування реалістичного рівня домагань у розумове відсталих дітей. Прояви несприятливої "Я-концепції"

Тема 6. Методи вивчення самосвідомості

Особливості експериментальних досліджень в психології самосвідомості. Проблема критеріїв процесу особистісного самовизначення. Проективні методики в вивчення самосвідомості та їх теоретичні засади. Тест «Малюнок людини». Тест самоактуалізації (САТ). Локус контролю. Опитувальник соціально-психологічної адаптованості (шкала СПА) К.Роджерса та Р.Даймонда. Методи дослідження самооцінки в дошкільному віці. Методи дослідження самооцінки в молодшому шкільному віці. Методи дослідження самооцінки в старшому шкільному віці. Методи дослідження самооцінки як аспекту професійного самовизначення. Методики вивчення самооцінки. Методики вивчення рівня зазіхань.

Тема 7. Особистісна рефлексія як механізм самопізнання

Поняття особистісної рефлексії. Особливості рефлексивного аналізу у молодших школярів. Зміни в рефлексивному аналізі в підлітковому віці. Юнацька рефлексія як ознака віку. Дослідження соціальної перцепції в працях Бодальова О.В. Системний підхід до вивчення особистісної рефлексії. Поняття рефлексії. Юнацька рефлексія як ознака віку. Дослідження соціальної перцепції в працях Бодальова О.В.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль – це перевірка рівня засвоєння знань, навичок, вмінь та інших компетентностей за певний період навчання (навчальний семестр, навчальний рік).

З навчальної дисципліни «Психологія самосвідомості» передбачено:
- для денної форми навчання – залік;

Критерії та засоби оцінювання успішності навчання

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.
4	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями . Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.
3	Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні ; практичні навички та вміння мають поверхневий характер , потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками .

2	Питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру ; практичні навички та вміння сформовані недостатньо ; більшість навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять істотні помилки , які потребують подальшого усунення.
1	Курсант, студент, слухач не готовий до заняття , не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки , не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань.
0	Відсутність на занятті

Для навчальної дисципліни «Психологія самосвідомості» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають:

Залік; стандартизовані тести; реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах; демонстрації студентами завдань з проведення психологічного тестування при різних, найбільш поширених захворюваннях; інші види індивідуальних та групових завдань, проведення психодіагностики складових самосвідомості та методи їх оцінювання).

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Використання психодіагностичних тестів: відбір, проведення емпіричного дослідження, математичного аналізу та оцінювання результатів.

Інформаційне та методичне забезпечення навчальної дисципліни (рекомендовані джерела інформації)

Додаток 2 (оновлюється щорічно та/або в разі необхідності)

Додаток 1.1.
до Робочої програми з навчальної
дисципліни

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

Лариса Наливайко

ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ САМОСВІДОМОСТІ

Освітній ступінь молодший бакалавр Спеціальність 053 психологія

на 2020/2021 навчальний рік

Форма навчання ДЕННА **Обсяг** 3 кредитів ЄКТС (90 годин).

Факультет(-и) соціально-психологічної освіти та управління

Курс 2 Групи МБ-ПС-921

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ.заняття	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Самосвідомість в психічній організації життя людини	12	4	2	2		8
2	Поняття Я-концепції	12	4	2	2		8
3	Самооцінка та рівень домагань у структурі самосвідомості	12	4	2	2		8
4	Розвиток самосвідомості особистості в онтогенезі	12	4	2	2		8
5	Становлення самосвідомості в юності. Формування самосвідомості у дітей з девіантною поведінкою	14	4	2		2	10
6	Методи вивчення самосвідомості	16	6	2		4	10

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття	
1	2	3	4	5	6	7	8
7	Особистісна рефлексія як механізм самопізнання	12	4	2		2	8
	Разом за семестр	90	30	14	8	8	60
	Форма підсумкового контролю	залік					

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки та психології 23.08.2020, протокол № 1

Т.в. о. завідувача кафедри психології та педагогіки

Тимофій ДЕМЧУК

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ САМОСВІДОМОСТІ

Освітній ступінь молодший бакалавр

Спеціальність 053 психологія

на 2020/2021 навчальний рік

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Березін А. М. Психологічні чинники генези національної самосвідомості особистості : дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / А. М. Березін. Київ, 2002. 208 с.
2. Борисов В. В. Теоретико-методологічні засади формування національної самосвідомості учнівської та студентської молоді : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.07 - теорія і методика виховання. Київ, 2005. 528 с.
3. Боришевський М. Й. Національна самосвідомість та ідентифікація громадян як чинник демократичних перетворень в українському суспільстві. *Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні*. Київ : Український центр політичного менеджменту, 2003. С. 138–144.
4. Боришевський М. Й. Національна самосвідомість у громадянському становленні особистості. Київ : Беркут, 2000. 63 с.
5. Боришевський М. Самосвідомість як фактор психічного розвитку особистості. *Психологія і суспільство*. 2009. № 4. С. 120.
6. Боришевський М. Й. Особистість у вимірах самосвідомості. Суми: «Еллада», 2012. 608 с.
7. Галузяк В.М. Розвиток професійної самосвідомості студентів вищих навчальних закладів : монографія. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 256 с.
8. Крайніков Е.В. Психологія розвитку. Словник- довідник. Київ, 2003.
9. Надольний І. Самосвідомість особистості. Філософський енциклопедичний словник. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. С. 564. 742 с.
10. Психологічний словник / за ред. Н.А. Побірченко. Київ : Наук. світ, 2007. 274 с.
11. Психологія особистості: Хрестоматія. Навчальний посібник. Київ: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2009. 532 с.
12. Самосвідомість // Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; головний редактор. В. Г. Кремін. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 802-803

13.Соколова В. Ф. Психологічні особливості розвитку національної самосвідомості студентської молоді засобами української літератури : дис... канд. психол. наук : 19.00.07 Київ, 2005. 196 с.

14.Співак Л. М. Специфіка змісту та структури національної самосвідомості особистості у психологічній науці // Проблеми сучасної психології. 2012. № 1. С. 73–77.

15.Чепелева Н.В. Ідентичність особистості в контексті психологічної герменевтики. *Збірник наукової студії із соціальної та політичної психології*. Вип. 13 (16). Київ :: Міленіум., 2006. С. 13–24.

16.Шевченко О. В. Національна ідентифікація у становленні Я-образу особистості : дис... канд. психол. наук : 19.00.07 Київ, 2005. 213 с.

17.Шугай М. А. Психологічний аналіз розвитку національної рефлексії в процесі навчальної діяльності молодших школярів : дис... канд. психол. наук : 19.00.07. Острого, 2002. 245 с.

Інтернет-ресурси:

1. twirpx.com/file/524552/
2. student-library.net/.../86-1-0-1043
3. monsimulacres.at.ua/load/12
4. ladoshki.com/?books...29
5. chitalka.info/gumaniratni_nauki.html
6. konspect.com/philosophy.html
7. iphonebooks.info/1310-flosofya-spscherba

**Т.в. о. завідувача кафедри
психології та педагогіки**

Тимофій ДЕМЧУК